

RBU
Riksförbundet för Rörelsehindrade
Barn och Ungdomar

YTTRANDE
2009-03-30

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss – En hållbar lärarutbildning (SOU 2008:109)

Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar (RBU) är en organisation som främst inriktar sig på barn- och familjefrågor. Förbundets medlemmar är barn och ungdomar med funktionsnedsättning och deras familjer. Förbundet har ca 12 000 medlemmar.

Förbundet, som grundades 1955, företräder familjer med barn och unga med adhd, cerebral pares (cp), flerfunktionshinder, kortväxthet, medfödd benskörhet (osteogenesis imperfecta, oi), muskelsjukdomar, plexus brachialis, Prader-Willis syndrom, ryggmärgsbråck och hydrocefalus.

RBU:s synpunkter på förslaget

Utredningen är angelägen och efterlängtd eftersom dagens lärarutbildning saknar väsentliga delar för att ge de blivande lärarna tillräckliga verktyg för att möta alla elevers behov. RBU vill med detta yttrande uppmärksamma de delar av utredningen som vi tycker är särskilt viktiga utifrån de behov som barn med rörelsehinder har. Våra synpunkter tar i huvudsak sikte på innehållet i den utbildningsvetenskapliga gemensamma kärnan.

Den utbildningsvetenskapliga gemensamma kärnan

I utredningen föreslås att all lärarutbildning ska innehålla en utbildningsvetenskaplig gemensam kärna. RBU understryker vikten av att kunskap om barns olika behov tydligt ingår i en obligatorisk lärarutbildning. Elever med rörelsehinder får inte glömmas bort i detta sammanhang.

Vi vill understryka vikten av att denna gemensamma kärna ger lärarna nödvändiga kunskaper för att på ett bra sätt kunna möta och utbilda elever med funktionsnedsättningar. Utöver lärarens betydelse för den enskilde eleven med funktionsnedsättning har lärarkollektivet också en nyckelroll i arbetet med att sprida kunskap om inkludering och antidiskriminering. Sverige har ratificerat både barnkonventionen och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I båda dokumenten framhålls vikten av kunskap om rättigheter och likabehandling. Att kunskap om rättigheter ska ingå i all utbildning, lärarutbildning såväl som grundskola, bör lyftas fram.

Elever med rörelsehinder

Ökade kunskapskrav om rörelsehinder och vilka effekter det kan ha för elevens skolgång nämns inte någonstans i den gemensamma kärnan. Utredningen hänvisar till Jean Piaget och rörelseförmågans betydelse för barnets utveckling i momentet *Utveckling och lärande*. Här saknar vi en diskussion om vad en begränsad rörelseförmåga kan innebära inte bara för det lilla barnet. En färsk rapport från projektet "Särskild, särskiljd eller avskiljd" – som har genomförts av Unga RBU:are med flera – har tydligt visat nödvändigheten av att höja kunskaperna om dessa elevers situation i skolan.

Specialpedagogik

Vad innebär specialpedagogik? Varje lärare behöver baskunskaper vad gäller praktiska metoder för att genomföra individualisering och viss anpassning av arbetssätt och undervisningsmaterial. Det räcker inte att identifiera en svårighet och sedan skicka eleven till en speciallärare för att bli ”botad”. Av erfarenhet vet vi att den tid eleven kan få hos en speciallärare i de flesta fall inte räcker. Den ”vanlige” läraren måste ha kunskap som gör det möjligt att genom pedagogisk anpassning fortsätta arbetet i klassrummet.

I momentet specialpedagogik diskuteras vidare vem eller vad som är bärare av olika individuella svårigheter. Låt inte den diskussionen leda till en återgång till att alltid se individen som bärare. Det finns ofta enkla åtgärder som kan göras beträffande både arbetssätt, arbetsformer och organisation som inte kräver stora reformer. Det är riktigt att systemförändringar kan ta lång tid men man måste börja någon gång. Blivande lärare behöver ännu mer tränas i att tänka nytt.

Utvecklingssamtal, individuella utvecklingssamtal och åtgärdsprogram

Skolans mycket viktiga uppföljningsinstrument nämns bara i förbifarten i momenten *Specialpedagogik* och *Bedömning och betygsättning*. Kunskapen om hur man genomför och använder dessa innehåller stora brister i många skolor. Inom gymnasieskolan är det inte ovanligt att man inte skriver åtgärdsprogram alls och individuella utvecklingsplaner används nästan aldrig. Vad den nuvarande utbildningen ger är mycket skiftande. Kunskapskraven inom detta område måste höjas för att få en bra uppföljning av elevers kunskapsmässiga och sociala utveckling. En noggrann uppföljning är ett villkor för att fler elever skall ha en möjlighet att nå skolans mål.

Positiva förväntningar och förhållningssätt

I momentet *Utveckling och lärande* understryks betydelsen av att de blivande lärarna inte får se elever med invandrabakgrund som generellt problematiska eller svagpresterande. Motsvarande avseende elever med funktionsnedsättning borde starkt betonas i momentet *Specialpedagogik* inom vilket exempel ges på elever med olika svårigheter. Inte heller dessa får betraktas som generellt problematiska eller svagpresterande. Alla elever skall mötas av positiva förväntningar. Hela skolan måste mer än idag genomsyras av ett positivt förhållningssätt. Därför är det positivt att man i detta moment skriver: ”Undervisning och arbetsformer som bygger på inre motivation är med all sannolikhet långsiktigt mer effektiva

än verksamheter som huvudsakligen baseras på yttre motivation – belöningar och straff”. Med en större förmåga att utgå från vad elever kan ökar lärarens möjligheter att förbättra skolan!

Vilka möjligheter finns att följa upp att lärarutbildningen innehåller det som förväntas?

De avslutande kommentarerna till den gemensamma kärnan innehåller en mening som leder till viss betänklighet: ”Det är högskolans ansvar att i detalj bestämma utbildningsinnehållet.” Innebär det att högskolor precis som nu kan låta bli att ha obligatorisk litteratur inom viktiga områden inom exempelvis den gemensamma kärnan? RBU anser att kompetenskraven inom de ovanstående kommenterade områdena måste stärkas för alla blivande lärare.

För alla elever, i synnerhet de som kämpar med olika funktionshinder, är det angeläget att utredningens förslag angående skärpta krav vad gäller baskunskaper om olika funktionshinder genomförs och blir obligatoriska i all grundläggande lärarutbildning.

För Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar

Agnetha Mbuyamba
Förbundsordförande

Henrik Petrén
Förbundsjurist